

Motion till riksdagen 2010/11:Ub270

av Mats Gerdau (M)

Översyn av reglerna för att starta friskola

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att förnya reglerna för att starta fristående skola.

Motivering

Det finns ett enormt intresse av att vara med och förbättra den svenska skolan. Ett exempel på detta är att antalet ansökningar om att starta friskola slog rekord i år. 689 ansökningar kom in till Skolinspektionen. År 2005 var det endast 257 st. I grunden är detta väldigt bra. Det är en bekräftelse på att vi skapat stabila och likvärdiga villkor för friskolorna så att många vågar ta chansen och förverkliga sin idé och att de tuffare krav som kommer med den nya skollagen inte avskräckt.

Sverige behöver fortfarande nya idéer för att förbättra skolan. Om fler får chansen att vara med och förbättra skolan så blir vi alla vinnare. Mångfalden av alternativ ökar för eleverna. Lärarna får möjlighet att välja mellan olika arbetsgivare och olika typer av skolor som arbetar på olika sätt. Med en sund konkurrens om eleverna så kommer sämre alternativ att ge plats för nya och bättre, precis som på andra områden.

Intresset för att starta nya skolor möts dock av att allt fler får avslag. Endast 38 % av de sökande fick tillstånd vid senaste ansökningsomgången, jämfört med 49 % 2007.

Tillståndsgivningen syftar till att garantera att kvaliteten i undervisningen är bra, att verksamheten är stabil och att ägarna har förutsättningar (ekonomiskt, pedagogiskt och juridiskt) att driva skolan. Sedan är det upp till eleverna och deras föräldrar att avgöra vilken skola de vill gå i.

Jag har svårt att se en tydlig och konsekvent linje i vilka skolor som får tillstånd och vilka som inte får det. Andra hänsyn än just kvalitet, stabilitet

Fel! Okänt namn på

och kompetens avgör om tillstånd beviljas. En faktor som vägs in är hur en ny friskola bedöms påverka den kommunala skolan. Tolkningen av detta förefaller både fyrkantig och snäv och har ett drag av godtycklighet över sig.

Här är några konkreta exempel för att belysa hur dagens regelverk fungerar.

Thoréngruppen, som driver Yrkesgymnasiet, får starta energi- och handelsprogrammen i Sundsvall, men inte el-, omvårdnads- och industriprogrammen eftersom man hävdar att dessa hotar motsvarande program på de kommunala gymnasierna. Samtidigt måste man ju konstatera att "hotet" borde vara lika stort från de program Yrkesgymnasiet trots allt får starta. Eleverna måste ju komma någonstans ifrån. Man kan inte bara statistiskt räkna elever på en utbildning på det sättet, dessutom varierar intresset över tid. Byggtutbildningarna har t ex fördubblats de senaste 10 åren medan intresset för barn- och fritidsprogrammet minskat lika mycket. Kanske kan fler ungdomar lockas till utbildningar om det finns mer att välja på? Det kan finnas kvalitets skäl till att eleverna väljer bort en utbildning, att de helt enkelt inte tycker att den håller måttet och att det inte finns någon annan skola som erbjuder en motsvarighet.

Ett annat exempel finns i Malmö. Plusgymnasiet har fått tillstånd att starta utbildningen Stylist-skönhet och hälsa, men inte Spa-friskvård. Man kan tycka att det är snarlika utbildningar som konkurrerar om precis samma kategori elever, men så resonerar inte Skolinspektionen. Den ena får ja men den andra nej. Skönhet är okej, men inte friskvård. Fridaskolan får inte starta i Mölnlycke utanför Göteborg därför att ledningsorganisationen är otydlig, trots att det är samma ledningsorganisation som man fått tillstånd för på andra orter. I Växjö har Internationella Engelska skolan fått tillstånd att starta i höst, trots att de tilltänkta lokalerna inte är lediga. Men för andra skolor är lokalfrågan helt avgörande för om man ska få tillstånd, exempelvis fick Fyrklöverns Montessoriskola i Helsingborg avslag därför att lokalerna inte var ordnade. Lokalfrågorna påverkar tillståndsgivningen men har sedan ingen betydelse vid uppföljningen, eftersom en friskola kan byta lokaler när som helst. Därmed måste man ifrågasätta varför det finns krav på ordnade lokaler vid ansökningstillfället.

Dessa exempel leder mig fram till att det är dags att förnya regelverket för att få starta en fristående skola. Kraven är i princip desamma som när de skapades 1992. Nu finns nästan 20 års erfarenhet av friskolor och regelverket behöver utvecklas. Ett regelverk som ger utrymme för sådana här konstiga och motstridiga beslut måste ändras så att det blir en rättssäker tillståndsgivning.

Jag anser att regeringen bör ta initiativ till att se över regelverket för att få starta fristående skola i syfte att tydliggöra att det är kraven på kvalitet, stabilitet och kompetens hos ägarna som ska avgöra om man får starta.

Idag prövas varje ny etablering som en helt ny ansökan, även om huvudmannen redan driver ett antal skolor på andra orter trots att prövningen om kvalitet, stabilitet och kompetens redan är gjord flera gånger. Detta skapar ett onödigt merarbete.

En modell som bör övervägas är ett auktorisationsförfarande där de huvudmän som uppfyller kraven på pedagogisk, ekonomisk och juridisk kompe-

Fel! Okänt namn på

tens blir auktoriserade och får tillstånd att verka i hela landet. Därefter skulle ett enklare och snabbare beslut kunna fattas inför varje etablering om denna skulle ha långsiktig och påtagligt negativ påverkan på den kommunala organisationen.

Stockholm den 21 oktober 2010

Mats Gerdau (M)